ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Karla Šimky a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobkyně: **J. C.,** zastoupená JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 4. 2017, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 8. 2017, č. j. 78 Ad 2/2017 – 25,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 8. 2017, č. j. 78 Ad 2/2017 – 25, **se zrušuje.**

II. Rozhodnutí žalované ze dne 24. 4. 2017, č. j. X, a ze dne 26. 9. 2016, č. j. X, **se zrušují** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti a řízení o žalobě celkem částku 13 685 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku, k rukám zástupce žalobkyně – JUDr. Lubomíra Müllera, advokáta.

Odůvodnění:

[1] Včasně podanou kasační stížností brojí žalobkyně, jakožto stěžovatelka, proti shora označenému rozsudku (dále jen „napadený rozsudek“) Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“). Napadeným rozsudkem byla zamítnuta její žaloba proti shora označenému rozhodnutí žalované (dále jen „rozhodnutí žalované“). Rozhodnutím žalované

byly zamítnuty stěžovatelčiny námitky proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 9. 2016, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), a jimi napadené rozhodnutí tímto bylo žalovanou potvrzeno. Prvostupňovým rozhodnutím byla zamítnuta stěžovatelčina žádost o poskytnutí zvláštního příspěvku ke vdovskému důchodu podle § 5 odst. 2 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů (dále jen „zákon č. 357/2005 Sb.“). Stěžovatelka žádala o vdovský příspěvek jakožto vdova po zemřelém L. C. (X až X; dále též „manžel stěžovatelky“).

[2] Krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku uvedl, že spornou otázkou v dané věci bylo, zda manžela stěžovatelky, zařazeného do vojenského tábora nucených prací v období od 29. 11. 1953 do 22. 12. 1955, klasifikovaného odvodní komisí písmenem „B“, je možno považovat za „politicky nespolehlivého“ ve smyslu § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích (dále jen „zákon o mimosoudních rehabilitacích“). Podle § 5 odst. 2 zákona č. 357/2005 Sb. totiž má nárok na zvláštní příspěvek jen ten, který splňuje mj. podmínku, že rozkaz o jeho zařazení do vojenského tábora nucených prací byl zrušen ustanovením § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích. Podle § 18 odst. 1 uvedeného zákona přitom jednou z podmínek zrušení rozkazu o zařazení bylo předchozí označení zařazovaného občana jako „politicky nespolehlivého“.

[3] Z obsahu dávkového spisu krajský soud zjistil, že manželovi stěžovatelky byla odvodní komisí OVV Nový Jičín dne 26. 9. 1953 stanovena klasifikace „B“, tj. „schopen služby beze zbraně“. Dne 29. 10. 1953 nastoupil k 9. dělostřeleckému pluku, u kterého sloužil do 28. 11. 1953 a poté od 29. 11. 1953 do 28. 2. 1954 u 14. PTP (pomocného technického praporu) a od 1. 3. 1954 do 22. 12. 1955 u 14. TP (technický prapor, vzniknuvší transformací z pomocného technického praporu). Dne 20. 12. 1953 přitom složil slavnostní přísahu a dne 9. 5. 1955 byl povýšen do hodnosti svobodníka. Ze sdělení Ministerstva obrany, Vojenského ústředního archívu, vojenského historického ústavu a Archívu bezpečnostních složek pak krajský soud zjistil, že nejsou známy další okolnosti, které by mohly mít vliv na posouzení politické spolehlivosti manžela stěžovatelky. Z rozsudku Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 28. 1. 1954, č. j. T 7/54, pak bylo zjištěno, že manžel stěžovatelky spáchal trestný čin vyhýbání se služební povinnosti, když dne 14. 11. 1953 u svého útvaru v Topolčanech odmítl převzít přidělenou zbraň a odvolával se přitom na svoje náboženské přesvědčení, že je svědek Jehovův, za což byl odsouzen k trestu odnětí svobody na jeden rok podmíněně s výkonem uloženého trestu odnětí svobody s odkladem na zkušební dobu tří roků a k náhradě nákladů trestního řízení. Krajský soud dále shledal, že i přes klasifikaci manžela stěžovatelky písmenem „B“, tj. „schopen služby beze zbraně“, provedla žalovaná nové šetření k otázce jeho výkonu vojenské služby vyžádáním informací od Ministerstva obrany. To následně provedlo nové šetření u Vojenského historického ústavu a Archivu bezpečnostních složek a v odpovědi dne 27. 2. 2017 mj. potvrdilo výše uvedenou klasifikaci manžela stěžovatelky, rovněž jeho povýšení do hodnosti svobodníka, a uvedlo, že ke službě manžela stěžovatelky nejsou žádné další relevantní údaje k otázce jeho politické spolehlivosti. V zápisu odvodní komise OVV Nový Jičín dne 26. 9. 1953 bylo uvedeno, že manžel stěžovatelky „*je třídně málo*

uvědomělý, politicky nevyspělý, státně spolehlivý. Na pracovišti průměrný, do masových org. nezapojen. Je pod vlivem rodičů, kteří nemají kladný poměr k lid. dem. zřízení, jest však možnost převýchovy, bud-li od nich odloučen a veden. Nábožensky silně založen – vyznavač Jehovy."

[4] Krajský soud k žalobním námitkám stěžovatelky uvedl, že nezpochybňuje potíže manžela stěžovatelky při vojenské službě, které byly spojeny s jeho náboženským vyznáním. Na druhou stranu z dostupných důkazů nic nesvědčí pro závěr, že by byl označen jako osoba politicky nespolehlivá. V porovnání s jinými vyznavači svědectví Jehovova byl manželu stěžovatelky uložen toliko podmíněný trest odnětí svobody a byl také z uvedeného důvodu klasifikován písmenem „B". Krajský soud proto dospěl k závěru, že se osobní rozsah ustanovení § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích nevztahuje na občany neoznačené za politicky nespolehlivé jenom na základě toho, že vykonávali vojenskou službu v technických praporech. Neztotožnil se tedy se stěžovatelkou v tom, že osoby, které odmítly vykonávat vojenskou službu se zbraní z důvodu svého náboženského vyznání, je nutno bez dalšího (automaticky) zařadit do okruhu osob „politicky nespolehlivých" s dopadem na nároky dle zákona č. 357/2005 Sb. Ke stěžovatelčinu odkazu na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 17. 3. 2017, č. j. 33 Ad 33/2015 – 48, pak krajský soud uvedl, že není vázán názorem jiného krajského soudu, nadto odkazovaný rozsudek shledal pro jím posuzovanou věc nekonsekventním, neboť v oné věci Krajský soud v Brně neřešil otázku „politické nespolehlivosti", nýbrž působení osoby, která byla klasifikována jako politicky nespolehlivá (písmeno „E") v technickém praporu, který vznikl z pomocného technického praporu. Stejně tak nyní krajský soud shledal nepřípadnými odkazy na nálezy Ústavního soudu (sp. zn. I. ÚS 2366/07 a sp. zn. I. ÚS 1916/07). Krajský soud proto uzavřel, že manžela stěžovatelky na základě zjištěného skutkového stavu nelze považovat za politicky nespolehlivého. Nelze tudíž na rozkaz o jeho zařazení do vojenského tábora nucených prací aplikovat derogační ustanovení § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích, čímž absentuje splnění podmínky zrušení rozkazu ve smyslu § 5 odst. 1 písm. c) bodu 2 zákona č. 357/2005 Sb., čímž nemůže mít ani stěžovatelka nárok na zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 odst. 2 posledně uvedeného zákona.

[5] Stěžovatelka brojí proti napadenému rozsudku kasační stížností. Namítá, že zřízení vojenských táborů nucených prací bylo zločinným aktem, který neměl žádnou oporu v tehdejším právním řádu. Vojenské tábory nucených prací byly určeny pro osoby „politicky nespolehlivé". Výjimkou měli být horníci – instruktoři, což se však stěžovatelčina manžela netýkalo (stěžovatelka zde odkazuje na výňatek ze Statutu pro činnost vojenských pomocných jednotek). Na těchto skutečnostech nemění nic ani to, jak byl stěžovatelčin manžel v rámci zločinného systému vojenských táborů nucených prací klasifikován, odměňován, povyšován či ponižován. Podstatné je, že byl do pomocného technického praporu zařazen, a že znaky politické nespolehlivosti vykazoval. Zákon o mimosoudních rehabilitacích nepodmiňuje zrušení rozkazu o zařazení do vojenského tábora nucených prací klasifikací „E", která se ostatně začala přidělovat až od roku 1950, přičemž fakticky se přestala používat již v roce 1953. Politickou nespolehlivost ve smyslu § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích je proto nezbytné posuzovat vždy individuálně a s přihlédnutím k tomu, že hodnocení, která velitelé příslušných útvarů prováděli, byla často svévolná a rozporuplná.

[6] Stěžovatelka je přesvědčena, že v daném případě lze politickou nespolehlivost jejího zesnulého manžela dovodit ze zachovaných dokumentů. Její manžel se hlásil ke svědkům Jehovovým – již tato skutečnost sama o sobě jej činila politicky nespolehlivým, neboť svědkové Jehovovi byli v té době považováni za protistátní organizaci řízenou imperialistickými mocnostmi (což stěžovatelka v řízení před žalovanou dokládala). V důsledku svého vyznání rovněž odepřel výkon vojenské služby se zbraní, za což byl odsouzen (v rozsudku samotném byl označen jako „horlivý vyznavač svědectví Jehovova"). Okolnost, že manželu stěžovatelky byl uložen toliko podmíněný trest odnětí svobody, z něj nijak neučinila osobu politicky spolehlivou, zvlášť když s trestem byla spojena tříletá zkušební doba. K jeho osobě byl navíc i poté veden svazek Státní bezpečnosti pod reg. č. 28304 Ostrava, a to v kategorii „prověřovaná osoba". Stěžovatelka tudíž pokládá za absurdní, aby v předmětné době byl horlivý vyznavač svědectví Jehovova považován za osobu politicky spolehlivou.

[7] Konečně má stěžovatelka za to, že je třeba přihlédnout k judikatuře Ústavního soudu, která se zabývá represemi v období minulého režimu, zejména pak k nálezu ze dne 12. 3. 2001, sp. zn. II. ÚS 18/2000, ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03, ze dne 1. 12. 2005, sp. zn. II. ÚS 290/05, ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. I. ÚS 712/05 a ze dne 26. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 2366/07.

[8] Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že ani po dodatečném vyžádání stanoviska Ministerstva obrany nesvědčí nic pro závěr o politické nespolehlivosti manžela stěžovatelky. Důvodem k jeho zařazení do pomocného technického praporu (později technického praporu) bylo jeho odmítání služby se zbraní z náboženských důvodů, nikoli politická nespolehlivost. Výkon vojenské služby v pomocném technickém praporu neznamená automaticky politickou nespolehlivost takto zařazeného brance, zejména pokud jde o službu v letech 1953 až 1954. Bez významu není ani skutečnost, že manžel stěžovatelky byl povýšen do vojenské hodnosti svobodníka, což též vylučuje tvrzení o jeho politické nespolehlivosti. Žalovaná uznává, že status politicky nespolehlivé osoby není zákonem požadován v podobě klasifikace brance písmenem „E", nicméně vychází z opakovaných vyjádření Ministerstva obrany. Krom toho žalovaná podotýká, že manžel stěžovatelky sloužil v (pomocném) technickém praporu v letech, kdy útvary tohoto typu začaly pozbývat charakteru vojenských táborů nucených prací jakožto formy politické perzekuce. Relativní mírnost trestu, který mu byl soudem za odpírání výkonu služby se zbraní uložen, dále indikuje, že manžel stěžovatelky s nejvyšší pravděpodobností projevil relevantním způsobem určitou „nápravu" svých postojů (optikou tehdejšího režimu). Žalovaná se tedy ztotožňuje s napadeným rozsudkem a kasační stížnost má za nedůvodnou.

[9] Podáním ze dne 29. 4. 2018 stěžovatelka doplnila odkaz na závěry podané v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2018, č. j. 2 Ads 13/2018 – 54, s tím, že v nynějším případě je dán dostatek indicií o politické nespolehlivosti jejího manžela jakožto motivaci jeho zařazení k výkonu vojenské služby do pomocného technického praporu (tj. vojenského tábora nucených prací). Následně stěžovatelka, podáním ze dne 22. 5. 2018, doplnila odkaz na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 5. 2018,

č. j. 9 Ads 24/2018 – 67, v němž se měl uvedený soud zabývat obdobnou otázkou, jež je rozhodující i v nynější věci.

[10] Kasační stížnost je přípustná a projednatelná.

[11] Kasační stížnost je důvodná.

[12] Nejvyšší správní soud ve shodě se stěžovatelkou předesílá, že výkladem ustanovení § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích se zabýval především ve svém nedávném rozsudku ze dne 25. 4. 2018, č. j. 2 Ads 13/2018 – 54, a to se zaměřením na podmínku „označení za politicky nespolehlivého“. V odkazovaném rozsudku vyslovil názor, že „*politická nespohlehlivost občana není v intencích § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích bez významu a že (i jen formální) klasifikace brance hraje významnou úlohu při posouzení této podmínky legislativní derogace rozkazu o zařazení občana do vojenského tábora nucených prací.* (...) *Pro zajištění ústavní konformity je třeba při výkladu ustanovení § 18 odst. 1 věty první zákona o mimosoudních rehabilitacích upozadit prvek jazykový ve prospěch metody teleologické (mající na zřeteli účel vykládaného textu). Při posuzování, zda došlo ke zrušení rozkazu o zařazení občana do vojenského tábora nucených prací podle daného zákonného ustanovení, je proto třeba hodnotit, jestli příslušná osoba byla nahlížena (nikoli pouze formálně „označena“, jak požaduje text zákona) jako politicky nespolehlivá. Nejvyšší správní soud si je vědom, že takové hodnocení může být značně ztíženo okolnostmi souvisejícími s nemalým časovým odstupem období, v němž byli na základě takových rozkazů občané zařazováni do vojenských táborů nucených prací (nedostatek důkazního materiálu ke spolehlivému objasnění věci). Správní orgán je ale i přesto v každém případě povinen provést individualizované posouzení veškerých dostupných relevantních důkazů. Získá-li přitom jakékoli indicie (byť i zcela neformální) nasvědčující politické nespolehlivosti, jež nebudou jednoznačně vyvráceny jinými důkazními zjištěními, bude v pochybnostech třeba politickou motivaci rozkazu presumovat a postupovat tedy, v souladu s judikaturou Ústavního soudu, in favorem rehabilitationis, tj. konstatovat zrušení rozkazu o zařazení do vojenského tábora nucených prací ve smyslu § 18 odst. 1 věty první zákona o mimosoudních rehabilitacích. Bylo by totiž zcela absurdní nyní morálně odsuzovat a právně napravovat (rehabilitovat) zvůli orgánů veřejné moci a perzekuci politicky „nepohodlných“ osob v období nesvobody, přitom však setrvávat na tou samou totalitní mocí uplatňovaných formálních procedurách (např. klasifikaci brance písmenem ‚E‘).*“

[13] Podle Nejvyššího správního soudu není bez významu, že se v nynější věci žalovaná v řízení o žádosti, resp. v řízení o námitkách, neomezila na strohé konstatování odvodní klasifikace manžela stěžovatelky písmenem „B“, tedy jako brance schopného služby beze zbraně. Pro svůj závěr o politické spolehlivosti manžela stěžovatelky argumentovala též poukázáním na neobvykle krátkou délku a podmíněný odklad trestu uloženého za odepření výkonu vojenské služby se zbraní, dále též jeho povýšením do hodnosti svobodníka. Žalovaná se tím vyvarovala právě takového typu formalistického přístupu, který byl podroben kritice v odůvodnění výše citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2018, č. j. 2 Ads 13/2018 – 54. Z obsahu správního spisu nadto vyplývá, že žalovaná adekvátně reagovala na námitky stěžovatelky, když si pro účely rozhodnutí o námitkách vyžádala stanovisko Ministerstva obrany, jež mělo být cíleno zejména na „*vyjádření* (ministerstva, pozn. NSS) *k tehdejší praxi při vyhodnocování politické spolehlivosti*

osob coby vyznavačů náboženství svědků Jehovových ve vztahu k jejich zařazování k výkonu základní vojenské služby a výjimečného vojenského cvičení (...)". Takto například obdržela prostřednictvím Ministerstva obrany vyjádření Vojenského historického ústavu, dle kterého „[v] *případech, kdy ve vojenské dokumentaci schází klasifikace E, je bezpodmínečně nutné posuzovat každý případ jednotlivě. Záležitost pana C. je v tomto ohledu modelovou situací. Sloužil u vojenských pracovních jednotek v době (v letech 1953 – 1954), kdy začaly ztrácet charakter vojenských táborů nucené práce a postupně se měnily ve stavební útvary budující i vojenské objekty podléhající utajení. Z* (...) *vojenské dokumentace vyplývá, že byl již při soupisu schopen řadové služby a určen k ženijnímu vojsku. Při výkonu vojenské základní služby nastoupil k 9. dělostřeleckému pluku 9. pěší divize. To, že byl po měsíci přeřazen k 53. TP vychází z jeho odmítnutí sloužit se zbraní v ruce. Nic tedy nenasvědčuje tvrzení* (...) *o politické nespolehlivosti jmenovaného.*" Z doloženého vyjádření Archivu bezpečnostních složek vyplynulo ke stěžovatelkou zmiňovanému zájmu o osobu jejího manžela ze strany Státní bezpečnosti, že k jeho osobě byl veden spis Státní bezpečnosti od roku 1985, který však byl roku 1989 zničen. Přesto Archiv bezpečnostních složek poskytl informaci, že manžel stěžovatelky byl veden jako „prověřovaná osoba". O takové osoby se Státní bezpečnost podle vyjádření Archivu zajímala z důvodu její nebezpečnosti nebo prospěšnosti nebo jestliže u ní byly signály, že vyvíjí nepřátelskou činnost, popř. pokud ji Státní bezpečnost chtěla získat ke spolupráci. Samotné Ministerstvo obrany následně v odpověď rovněž poukázalo na obsah evidenčního listu brance (manžela stěžovatelky), kde je tento charakterizován jako „*třídně málo uvědomělý, politicky nevyspělý, státně spolehlivý. Na pracovišti průměrný, do masových org. nezapojen. Je pod vlivem rodičů, kteří nemají kladný poměr k lid. dem. zřízení, jest však možnost převýchovy, bude-li od nich odloučen a veden. Nábožensky silně založen – vyznavač Jehovy.* Dále zde bylo uvedeno, že jmenovaný je schopen řadové služby a měl by být zařazen k ženijnímu útvaru, což bylo upraveno později na dělostřelecký pluk. Dne 9. 5. 1955 byl povýšen do hodnosti svobodníka. Podle vyjádření Ministerstva obrany nejsou součástí archivního materiálu žádné další podklady s vlivem na posouzení otázky politické (ne)spolehlivosti manžela stěžovatelky. Pokud se jedná o otázku tehdejšího obecného náhledu na politickou spolehlivost vyznavačů Svědectví Jehovova, doporučilo Ministerstvo obrany individuální posouzení těchto případů, neboť jednotný přístup k příslušníkům tohoto vyznání v dané době státními orgány podle dostupných informací aplikován nebyl.

[14] Na základě výše uvedených zjištění a vyjádření dotčených správních orgánů přijala žalovaná (krajským soudem následně aprobovaný) závěr, že nebyly zjištěny takové okolnosti, jež by svědčily o tom, že by manžel stěžovatelky byl v rozhodné době považován za politicky nespolehlivého občana ve smyslu dnešního ustanovení § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích. Nejvyšší správní soud se s tímto posouzením v podstatě ztotožňuje, nicméně považuje za nutné znovu poukázat na apel prolínající se rozhodovací činností Ústavního soudu ve věcech rehabilitačních, který rozvedl Nejvyšší správní soud ve výše citovanému rozsudku ze dne 25. 4. 2018, č. j. 2 Ads 13/2018 – 54 (srov. odst. [12] tohoto rozsudku). Nejvyšší správní soud tedy setrvává na tom, že „[z]*íská-li přitom* (žalovaná) *jakékoli indicie (byť i zcela neformální) nasvědčující politické nespolehlivosti, jež nebudou jednoznačně vyvráceny jinými důkazními zjištěními, bude v pochybnostech třeba politickou motivaci rozkazu presumovat a postupovat tedy, v souladu s judikaturou Ústavního soudu, in favorem rehabilitationis, tj. konstatovat zrušení rozkazu o zařazení do vojenského tábora nucených prací ve smyslu § 18 odst. 1 věty první zákona o mimosoudních rehabilitacích.*"

V nynější věci se mezi takové indicie politické nespolehlivosti řadí jednak náboženské vyznání manžela stěžovatelky, dále s tímto se pojící prvotní odmítnutí převzetí zbraně a složení vojenské přísahy, k tomu rovněž slovní hodnocení odvodní komise OVV Nový Jičín podané v evidenčním listu brance (manžel stěžovatelky hodnocen jako „[t]*řídně málo uvědomělý, politicky nevyspělý, státně spolehlivý. Na pracovišti průměrný, do masových organizací nezapojen. Je pod vlivem rodičů, kteří nemají kladný poměr k lidově demokratickému zřízení, jest však možnost převýchovy, bude-li od nich odloučen a veden. Nábožensky silně založen – vyznavač Jehovy*“). Je sice pravdou, že manžel stěžovatelky byl nejprve zařazen (toutéž odvodní komisí OVV Nový Jičín) ke službě v 9. dělostřeleckém pluku, což bylo rozporné s jeho klasifikací „B“ – schopen služby beze zbraně, což vedlo k odmítnutí převzetí přidělené zbraně manželem stěžovatelky. Ze správního spisu není přímo zjistitelné, čím byl skutečně motivován následný rozkaz k přeložení manžela stěžovatelky k 53. pomocnému technickému praporu. Domněnka žalované, že k tomu došlo v důsledku odmítnutí vojenské služby se zbraní, je pouze spekulativní. Nesporným je nicméně fakt, že manžel stěžovatelky byl nakonec nucen vykonávat vojenskou službu ve vojenském táboře nucených prací, a že nebýt jeho náboženského vyznání, patrně by zůstal u dělostřeleckého pluku. Po odmítnutí převzetí zbraně mohlo být stejně dobře zpětně vzato v potaz výše citované slovní hodnocení spolehlivosti manžela stěžovatelky podané odvodní komisí, a to s akcentací proklamovaného „převýchovného“ účelu zřízení pomocných technických praporů. Stejně tak mohlo být reevaluováno náboženské vyznání manžela stěžovatelky jakožto účast v „špionážní agentuře imperialistických mocností“, za niž bylo v daném období společenství svědků Jehovových veřejnou mocí označeno (jak plyne ze stěžovatelkou odkazovaného článku Mgr. Ivana Alberta Petranského, Ph.D., *Činnosť Jehovových svedkov a ich perzekúcie v Československu 1948 – 1953*, publikovaného v časopise Pamäť národa, ročník VIII, číslo 3, rok 2012, str. 33 až 49, dostupný online z http://www.upn.gov.sk/publikacie_web/pamat-naroda/pamat-naroda-03-2012.pdf).
V současné situaci tedy nelze s jistotou tvrdit, že rozkaz o přeřazení manžela stěžovatelky nebyl projevem politické perzekuce, či naopak.

[15] Nejvyšší správní soud má dále za to, že pro účely § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích není rozhodné, zda konkrétní občan pod tlakem tehdejší státní moci své názory a postoje (k vojenské službě, státnímu zřízení, resp. jiným aspektům ovlivňujícím jeho „politickou spolehlivost“) nakonec přizpůsobil požadovanému vzorci, a pokud se tak skutečně stalo, nelze mu toto zásadně klást k tíži. Odkazované zákonné ustanovení nepodmiňuje zrušení rozkazu požadavkem nepřetržitého trvání důvodů, které k jeho vydání vedly (resp. mohly vést). Rozhodujícím je totiž příkoří, které tehdejší státní moc konkrétnímu občanu způsobila. Stěží přitom lze objektivně tvrdit, že na občanech, kteří perzekučním opatřením do určité míry „podlehli“, byla spáchána křivda méně intenzivní než na ostatních, a vyloučit je proto z rozsahu dotčeného rehabilitačního ustanovení. Tento názor považuje Nejvyšší správní soud za souladný s formulací ustanovení § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích, neboť tímto je předpokládáno, že politická nespolehlivost občana by měla být sama o sobě dostačujícím důvodem k jeho zařazení do vojenského tábora nucených prací a neměla by tedy být posuzována prizmatem událostí pozdějších. Z uvedeného důvodu považuje Nejvyšší správní soud za irelevantní (ve vztahu k hodnocení politické spolehlivosti) ty okolnosti, které nastaly po přeložení manžela stěžovatelky k výkonu služby ve vojenském táboře nucených prací, zejména složení vojenské přísahy, převzetí zbraně, povýšení do hodnosti

svobodníka a závěr Nižšího vojenského soudu v Brně o účinné lítosti a „uvědomění“ stěžovatele stran společenské škodlivosti jeho dřívějšího odpírání vojenské služby se zbraní.

[16] S otázkou zájmu, který o osobu manžela stěžovatelky projevovala v osmdesátých letech minulého století Státní bezpečnost, se žalovaná i krajský soud náležitě vypořádaly a Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s jejich závěrem, že samotná skutečnost, že na manžela stěžovatelky byl veden Státní bezpečností spis jako na osobu „prověřovanou“, nemá dostatečnou vypovídací hodnotu co do otázky jeho politické spolehlivosti (tím spíše pokud má být hodnocena ve vztahu k období let 1953 až 1955). Kategorie „prověřované osoby“ byla totiž dle vyjádření Archivu bezpečnostních složek kategorií poměrně širokou, v níž byly vedeny též osoby, o jejichž spolupráci Státní bezpečnost usilovala (a o jejíž potencialitě tak mohla být přesvědčena).

[17] Jelikož Nejvyšší správní soud zastal názor, že v dané věci byly zjištěny okolnosti nasvědčující možnosti tehdejšího nazírání manžela stěžovatelky jako občana politicky nespolehlivého dle § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích a zároveň nebylo postaveno najisto, že rozkaz k přeřazení manžela stěžovatelky k 53. pomocnému technickému praporu nebyl projevem politické perzekuce, je namístě postupovat podle pravidla *in favorem rehabilitationis* a přijmout závěr, že předmětný rozkaz o přeřazení manžela stěžovatelky byl dotčeným ustanovením zákona o mimosoudních rehabilitacích zrušen. Žalovaná i krajský soud tudíž pochybily ve vyhodnocení důkazní situace.

[18] Krajský soud se dopustil nesprávného posouzení právní otázky aplikovatelnosti § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích na zjištěný skutkový stav. Kasační stížnost je tedy důvodná ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Jedná se přitom o takové pochybení, které má zásadní vliv na zákonnost napadeného rozsudku, pročež Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo než jej zrušit podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. před středníkem. Jelikož obě rozhodnutí žalované jsou stižena obdobným pochybením (vadou nezákonnosti), je namístě zrušit s ohledem na § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1, 3 a 4 s. ř. s. i tato rozhodnutí a vrátit věc žalované k dalšímu řízení.

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka byla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, a proto má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů oproti procesně neúspěšné žalované. Tyto náklady sestávají z nákladů zastoupení stěžovatelky advokátem v rozsahu jednoho úkonu právní služby (podání kasační stížnosti) podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v rozhodném znění (dále jen „advokátní tarif“), při sazbě 1000 Kč za jeden úkon právní služby (§ 9 odst. 2 ve spojení s § 7 bod 3 advokátního tarifu), k čemuž náleží 300 Kč jakožto paušální náhrada hotových výdajů advokáta. Tato částka se zvyšuje o daň z přidané hodnoty, tj. o 273 Kč. Za řízení o kasační stížnosti náleží stěžovatelce náhrada nákladů v celkové výši 1573 Kč.

[20] Jelikož Nejvyšší správní soud zrušil i rozhodnutí žalované, a nevrátil tudíž věc krajskému soudu k dalšímu řízení, rozhodl v souladu s § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. i o nákladech řízení, jež předcházelo vydání napadeného rozsudku. Tyto sestávají v prvé řadě z nákladů zastoupení stěžovatelky v řízení před krajským soudem, spočívajících v odměně

advokáta za zastupování stěžovatelky, v rozsahu tří úkonů právní služby [příprava a převzetí zastoupení podle § 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu, podání žaloby podle 11 odst. 1 písm. d) a účast na jednání před krajským soudem podle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu], při sazbě 1000 Kč za úkon právní služby, včetně tří paušálních náhrad hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu (po 300 Kč). Krom toho zástupce stěžovatelky účtoval náhradu za použití osobního automobilu, náhradu za pohonné hmoty, náhradu za promeškaný čas, stravné a parkovné. Nejvyšší správní soud ověřil, že se zástupce stěžovatelky jednání před krajským soudem účastnil, a posoudil advokátem předložené doklady vynaložení tvrzených nákladů. Stěžovatelce tak náleží 1182 Kč na náhradě pohonných hmot [nafta, kombinovaná spotřeba 5,3 l/100km, vzdálenost 780 km, cena jednoho litru nafty dle § 4 písm. c) vyhlášky č. 440/2016 Sb. je 28,60 Kč], základní náhrada za použití silničního motorového vozidla podle § 1 písm. b) vyhlášky č. 440/2016 Sb. ve výši 3042 Kč, náhrada za promeškaný čas (dvakrát devět půlhodin podle § 14 odst. 3 advokátního tarifu) ve výši 1800 Kč a stravné podle § 3 písm. a) vyhlášky č. 440/2016 Sb. ve výši 86 Kč. Parkovné je zahrnuto v paušální částce náhrady hotových výdajů advokáta (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Náhrada se zvyšuje o daň z přidané hodnoty, tj. o 2102 Kč. Za řízení před krajským soudem tudíž náleží stěžovatelce náhrada nákladů ve výši 12 112 Kč.

[21] Celkem je tedy žalovaná povinna zaplatit stěžovatelce na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti a řízení o žalobě částku 13 685 Kč, a to do 30 dní od právní moci tohoto rozsudku, k rukám zástupce stěžovatelky – JUDr. Lubomíra Müllera, advokáta.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. května 2018

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu